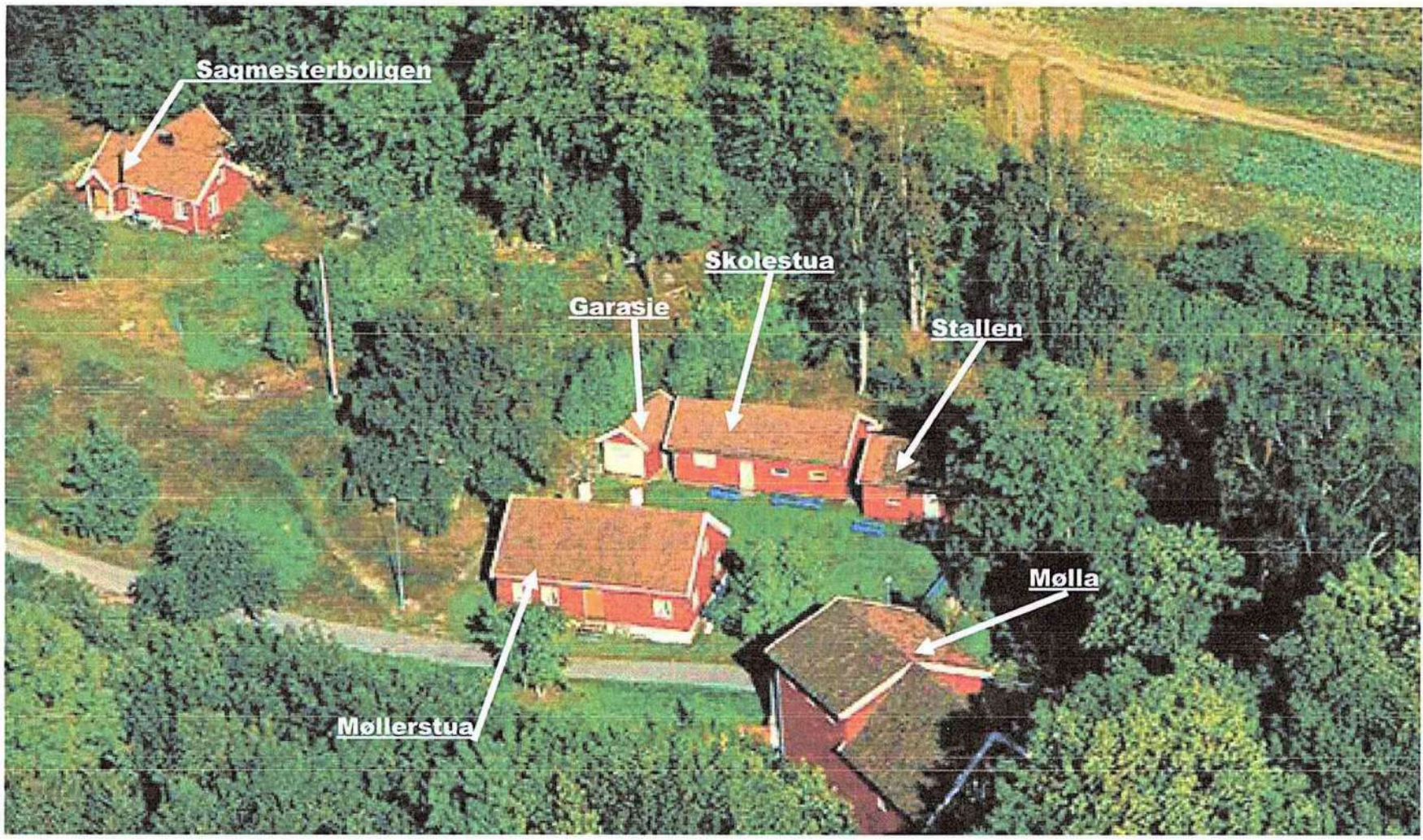

Bygdemuseet
Halle Mølle

HALLE MØLLE

INNLEDNING

Det er noen av Brunlanes Historielags mest aktive medlemmer som har oppfordret meg til å skrive om Halle Mølle.

I januar 1982 overtok Historielaget eiendommen Halle Mølle. Jeg var lagets formann på den tida. Det var jeg i 19 – 20 år. Videre hadde jeg ansvaret for dugnaden og restaureringen på Mølla i 24 år, fra 1982 til 2006.

Det er ikke mange av de som trofast var med på dugnaden i perioden 1982 – 2006 som lever nå. De ildsjelene som møtte trofast på dugnad, vil jeg nevne ved bildene som er tatt inn i dette heftet.

Når dette lille heftet nå er ferdig og trykket, er det sikkert noen som sier: Hvorfor er ikke det og det med? Grunnen kan være at jeg ikke husker alt som er gjort og sagt.

Jeg håper at bygdetunet Halle Mølle i mange mange år skal være et sted der folk møtes, og lærer noe om hvordan folk levde i tidligere tider.

Ivar Sølyst

ET TILBAKEBLIKK I TID

Vi vet at så tidlig som i 1370-åra var det mølledrift ved Halle-elva. Ei tid var det to møller her.

Anker Aares og Birger Aares var brødre. De dreiv mølla fram til midt på 1970-tallet. Anker var den som best kjente til virksomheten ved Halle-elva helt tilbake til ca 1400. Han fortalte at det hadde vært to møller, to sager og et jern/stålverk der. På Herregården i Larvik skal det være en ovn som er støpt her på Halle.

Jern/stålverket blei satt i drift i 1660, men alt i 1670 brant det. Seinere blei det bygd jernverk i Hammerdalen og Barkervik.

Malmen kom fra Arendals-kanten. Den ble fraktet i båter til Hummerbakken. Med hester blei malmen kjørt opp til verket.

Det gikk med store kvanta trekull for å utvinne jernet i malmen. På den tida jern/stålverket var i drift, var det svært mange som arbeidet i tilknytning til virksomheten her. De fleste arbeidet med å skaffe trekull til jern/stålverket.

Gunnar Christie Wasberg hevdet at Halle var Danmark-Norges største industristed i Norge i 1660 åra.

Grevskapet eide stedet og hadde demningsrettigheter fra 1670 årene til omkring 1800. Familien Treschow var eiere fra 1835. Det ble bygget ny mølle i 1870 årene.

I 1928 overtok Karelius Aares Halle Mølle. Han drev mølla fram til 1935, og sønnene Birger og Anker overtok.

Under krigen ble det i en periode malt korn både natt og dag . Mye korn ble malt ulovlig. Om det blei oppdaget av tyskerne eller nazister, ville straffen bli hard. Mølledriften blei avsluttet i 1976. Den som holdt på lengst, var Anker med hjelp av kona.

På 1890 tallet bygde Treschow et nytt sagbruk. Sagbruket hadde både oppgangssag og sirkelsag. All saging foregikk i sommerhalvåret. Sagbruket blei drevet av en turbin i elva. Fra den gikk det wire opp til saga.

MØLLEBYGNINGEN FORFALT I 60 OG 70 ÅRA.

I Brunlanes kommunestyre blei det i 1978 stilt spørsmål om kommunen skulle gjøre noe for å hindre at bygningene skulle forfalle helt. Det ble opplyst at flere av takene hadde store lekkasjer. Jeg nevner at det var Knut Rimstad som tok saken opp. Resultatet blei at det skulle velges en komite på tre medlemmer som skulle se på saken. Komiteen skulle bestå av et medlem fra Brunlanes Historielag, et medlem fra Kulturstyret og et medlem fra formannskapet. Historielagets representant var Frits Tanum, fra kulturstyret Tormod Hægeland. Alf Tanggaard blei representant for formannskapet. Et naturlig valg fordi Alf tidlig hadde ivret for at Halle Mølle burde sikres for framtida. Det var fast praksis i formannskapet at det skulle velges vararepresentant. Vi var sju medlemmer i formannskapet, og ingen av de seks ønsket å være varamann for Alf Tanggaard. Til slutt sier ordfører Bjørg Holmsen litt oppgitt:

- Kan ikke du, Ivar, være så snill å være villig til å bli varamann?

Jeg svarte ja og la til:

- Alf er så ivrig at jeg regner med å ikke bli belastet med møter og arbeid.

Nå gikk det dessverre slik at Alf døde så altfor tidlig. Det førte til at jeg som ikke var interessert, skulle være med i komiteen som skulle se på muligheten av å bevare Halle Mølle.

Komiteen hadde sitt første møte på Mølla høsten 1979. Først skulle det velges en formann. Tormod Hægeland og Frits Tanum sa de ikke kunne påta seg å være formann. Jeg blei presset til å påta meg den jobben. Det merkelige var at snart begynte interessen og engasjementet å melde seg hos meg. Det førte igjen til at jeg blei valgt til formann i Brunlanes Historielag på årsmøtet i 1980. I 19 eller 20 år var jeg formann i laget, og Mølla hadde jeg ansvar for i 24 år.

Det første styret jeg var med i, hadde denne sammensetningen:

Søren Tanggaard, nestformann,
Arne Klavenes, kasserer,
Kari Søllyst, sekretær

Eva Rud Halvorsen, styremedlem
Ivar Sølyst, formann

Det var personer som ivret etter å sikre Halle Mølle.

· Styret i Historielaget 1982 – 84. Fra venstre: Arne Klavenes, Hjalmar Gurstad, Ivar Sølyst, Kari Sølyst og Eva R. Halvorsen.

FORHANDLINGER MED ANKER OG BIRGER AARES.

Den første oppgaven var å kontakte eierne for å få avklart om de var villige til å selge. Det neste var hva de skulle ha for Mølle-eiendommen. De mente prisen burde være kr. 200 000. For et lag med ca kr. 20 000 i kassa var det mange penger. Etter en del diskusjon blei beløpet satt til kr. 180 000. Men så viste det seg at Sagmesterboligen og tilhørende jordstykke ikke var med i salget. Det blei nye forhandlinger. Det var ikke mulig å få overtalt brødrene Aares til å innse at uten jordet som ligger til Sagmesterboligen, kunne vi ikke kjøpe eiendommen. Vi var helt avhengig av å få området til parkering.

Parkeringsplassen har ofte vært full av biler. Uten den ville det vært umulig å arrangere Møllesøndager.

. Forhandlingene var så tøffe at jeg sa:

- Får vi ikke kjøpt alt, bryter vi forhandlingene. Dersom styret ikke er enig med meg, trekker jeg meg som formann og går ut av styret.

Etter litt frem og tilbake, gikk de med på at vi skulle kjøpe hele eiendommen. Det blei en ny runde med prisfastsettelse. De forlangte kr. 250 000 for det hele. Resultatet blei til slutt enighet om kr. 215 000.

Før saken om kjøp kunne avgjøres, måtte vi vite hva kommunen ville stille opp med. Det var ikke lett å få svar fra kommunen. Brødrene Aares syntes det tok lang tid før saken blei avgjort. De kontaktet meg flere ganger. At de var utålmodige var ikke vanskelig å forstå. Jeg sa som sant var, at det ikke var lett å få svar fra kommunen.

Til slutt truet de med å trekke hele salget om det ikke skjedde noe snart.

Etter vedtak i styret 7. oktober 1981, blei ordfører Bjørg Holmsen og rådmann Stein G. Sagen kontaktet igjen, for om mulig komme et steg videre.

Det resulterte i befarings av Mølla med et påfølgende møte. Med på befaringsen og møtet var: ordfører, rådmann, fylkeskonservator Erling Eriksen, arkitekt Jahn Jahnsen, kultursekretær Ingrid Kopstad, John Thorsen, Frits Tanum, Kari og Ivar Søllyst.

På dette møtet, 6. november 1981, innledet Ivar Søllyst om Møllas saksgang så langt.

Rådmann Seglen foreslo en løsning der Historielaget skulle påta seg ervervet og driften av Mølla. Dette for at Historielaget lettere ville få hjelp fra offentlige og private instanser, enn kommunen. Historielaget bør stå som eier av Mølla, og ta opp lån med eventuell kommunal garanti. Flere av deltagerne støttet rådmannen. Konklusjonen blei at Historielaget skulle søke kommunen om garanti på kr. 150 000, ved en eventuell ervervelse.

På styremøte 16. november 1981, der også arkitekt Jahnsen var til stede, redegjorde Ivar Søllyst for forslag til finansiering. Det blei vedtatt å ta saken opp på et medlemsmøte så snart som mulig.

Medlemsmøtet blei holdt 8. desember samme år i Herredshuset. 35 medlemmer møtte opp.

Arkitekt Jahnsen var på plass og la fram Møllas påtenkte fremtid i ord og tegninger. Ivar Søllyst opplyste at han hadde hatt med en av kommunens ingeniører for å få et overslag over kostnadene vi måtte regne med for å restaurere bygningene. Overslaget var på kr. 300 000. Kjøpesummen på kr. 215 000 pluss bygningsmessige kostnader på kr. 300 000 gir totalt kr. 515 000. Det var mange penger. Ville Historielaget makte å betjene et så stort beløp? Hadde overslaget til ingeniøren vært på kr. 1,5 millioner, hadde vi ikke vedtatt kjøpet. Jeg har flere ganger sagt at i sangen står det: Kunnskap skal styre rike og land. - Men jammen er det godt med noe dumskap også.

Harald Larsen foreslo at alle som var med på møtet, skulle skrive under vedtaket om kjøp av Mølla.

Ivar Søllyst hadde et forslag klart til en startfinansiering. Det gikk ut på å få laget 400 platter med motiv fra Mølla. Arkitekt Jahnsen lovet å legge fram forslag til motiv til den første platten. Prisen pr. platte ble satt til kr. 200. Firmaet Dysvik skulle ha kr. 48 pr stk. Dersom vi greide å selge 400, ville det gi et overskudd på hele kr. 60 000.

Det var et stort arbeid å få solgt disse 400 plattene. Ivar Sølyst kontaktet bedrifter og forretninger i kommunen om kjøp. Videre blei medlemmene oppfordret til å gjøre en innsats for å få solgt plattene. Det blei satt opp premier til de som solgte mest. Premiene fikk vi av Brunlanes Sparebank.

Det blei senere bestemt at vi skulle forsøke å selge totalt fem platter med forskjellige motiv fra Mølla. Det skulle være to år mellom hver. I 1982 – 84 – 86 – 88 – 90. Vi greide etter stor innsats å få solgt de aller fleste plattene. Noe som gav oss nærmere kr. 300 000. *Helt fantastisk!*

Vi satte oss som mål at alle bygningene skulle være restaurert innen år 2000.

På møtet 8. desember 1981 blei det valgt en egen møllekomite som skulle ha ansvaret for arbeidene med Mølla. Komiteens sammensetning:

Ivar Sølyst, formann,
Søren Tanggaard, nestformann,
Steinar Halvorsen, sekretær,
Alf Dolven Brekke,
Knut Rimstad,
Anders Eikedalen, vararepresentant,
Harald Larsen, vararepresentant.
(Veldig dyktige og positive varamedlemmer).

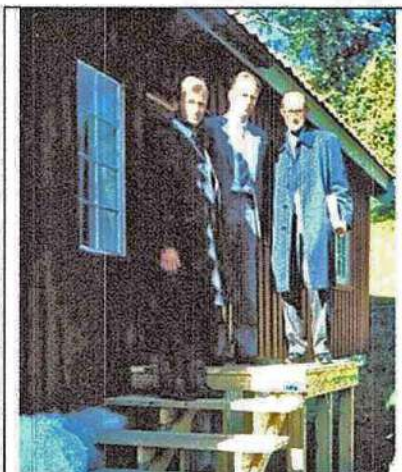
Fra venstre: nestformann Søren Tanggaard, formann, Ivar Sølyst, arkitekt Jahn Jahnsen, Harald Larsen, Alf Dolven, Steinar Halvorsen. Anders Eikedalen er ikke med på bildet.

Komiteen som Brunlanes Historielag satte ned for å kjøpe Halle Mølle i 1982. Foran fra venstre: Alf Dolven og Ivar Sølyst. Bak fra venstre: Steinar Halvorsen, Søren Tanggaard og Knut Rimstad.

STOR OPPGAVE Å FÅ INN PENGER.

Det blei en hovedoppgave for Ivar Sølyst å søke om penger i øst og vest. Det måtte utarbeides omfattende søknader om prosjektet, om Halle Mølle skulle oppnå bidrag.

Befaring fra Anders Jahres humanitære stiftelse.

I februar/mars fikk jeg se en annonse angående Anders Jahres humanitære stiftelse. I annonsen sto det blant annet at det kunne søkes om penger til restaurering av gamle bygg. Det blei sendt søknad til stiftelsen. Etter en tid ringte stiftelsens sekretær og sa at han ønsket å besøke Halle Mølle. En dag kom sekretæren, Artur Arntsen. Etter at jeg hadde vist han rundt, sa han:

- Jeg kan ikke love støtte til det store prosjektet dere står i starten med, men om dere får penger i

år, er det store muligheter for at dere vil få penger i flere år fremover.

Da vi noe senere fikk brev om at Halle Mølle var tildelt kr. 50 000 var gleden stor. Jeg har tidligere sagt at jeg ikke hadde vært så glad om jeg hadde vunnet kr. 50 000 i tipping. I 1982 var kr. 50 000 mye penger. La meg legge til at vi i ni år fikk kr. 50 000 av Anders Jahres Humanitære stiftelse, totalt kr. 450 000.

De første årene blei det sendt søknader om tilskudd til Kulturrådet, Møllehistorisk forening, Brunlanes Bondelag, Brunlanes Skogeierlag for å nevne noen. Det ble sendt brev til bønder i kommunen med spørsmål om de kunne gi oss noen tømmerstokker. Alf Dolven, som hadde Brekke Sag, sa at tømmeret skulle skjæres gratis på lørdager. På saga jobbet Alf H. Dolven og Hans Brekkebakken. De lovet å skjære tømmeret om Historielaget stilte med hjelpere.

DUGNAD

TØMMERHOGST PÅ VELDRE – GRØTTERØD 12. OG 19. JANUAR 1985.

Historielaget fikk en del tømmer av skogeierne i Brunlanes. Tømmeret ble skåret gratis på Brekke Sag.

Etter som bygningene blei avkledd den gamle panelen, så vi at behovet for nye materialer var langt større enn vi hadde regnet med.

Da jeg blei kjent med at kommunen skulle legge ut et større område på Veldre til tomter, tok jeg kontakt med ordfører Bjørg Holmsen, og rådmann Seglen. Historielaget trengte tømmer til restaureringa.

Historielagets medlemmer skulle sørge for hogsten. Tømmeret skulle kjøres til Brekke Sag.

Etter en del prat fram og tilbake, lovet de at saken skulle legges frem for formannskapet. Da var det tid for å kontakte noen av formannskapet medlemmer. Det resulterte i at formannskapet enstemmig vedtok at Historielaget fikk tømmeret. Vi hadde dugnad to lørdager, 12. og 19. januar. Det blei hogd ca 100 m³ sagtømmer. Slipen kunne vi ikke bruke, den solgte vi.

Vi fikk ca kr. 30 000 for slipen. De pengene ville rådmann ha, men det fikk han ikke.

Jeg har vært med på mye dugnad, men tømmerhogsten var noe som var utrolig artig! Det var en opplevelse å se hvordan skogsarbeidere arbeidet. Jeg hadde fått ny motorsag og regnet med at jeg skulle gjøre nytte for meg. Men jeg oppdaget snart at jeg burde legge saga fra meg og heller hjelpe til med å få tømmeret frem til kjørevei.

Bildene er tatt i en matpause. Arne Klavenes, vår kasserer, stilte opp med brød og kaker.

Tømmeret kjørte Asbjørn Hobæk gratis fram til Brekke Sag.

Hva Historielaget sparte på dette prosjektet er ikke lett å si, men at det var minst kr. 200 000 er sikkert.

Her blei det tatt en velfortjent pause. Historielagets medlemmer går løs på hogging i det nye boligfeltet. Kommunen overlater hogging. Og vi får dermed tømmeret gratis til Mølla. Alle disse stilte «gratis» opp med utstyr, og hogsten gikk strykende. Meget god innsats! Fra venstre: Kristian Fredrik Gudem, Kåre Bøvre, Leif Knudsen, Steinar Halvorsen, Frits Tanum, Hermod Halvorsen, Nils Torp, Eystein Bærug, Sølve Bærug, Kjell Solvang og Sverre Sigvart Hvatum. Flere andre var også med.

Godt å varme seg ved bålet. Ja, en prat om mat! Og kanskje noen historier? Fra venstre: Leif Knudsen, Steinar Halvorsen, Nils Torp, Eystein Bærug, Kjell Solvang og Frits Tanum i farta!

Mølla

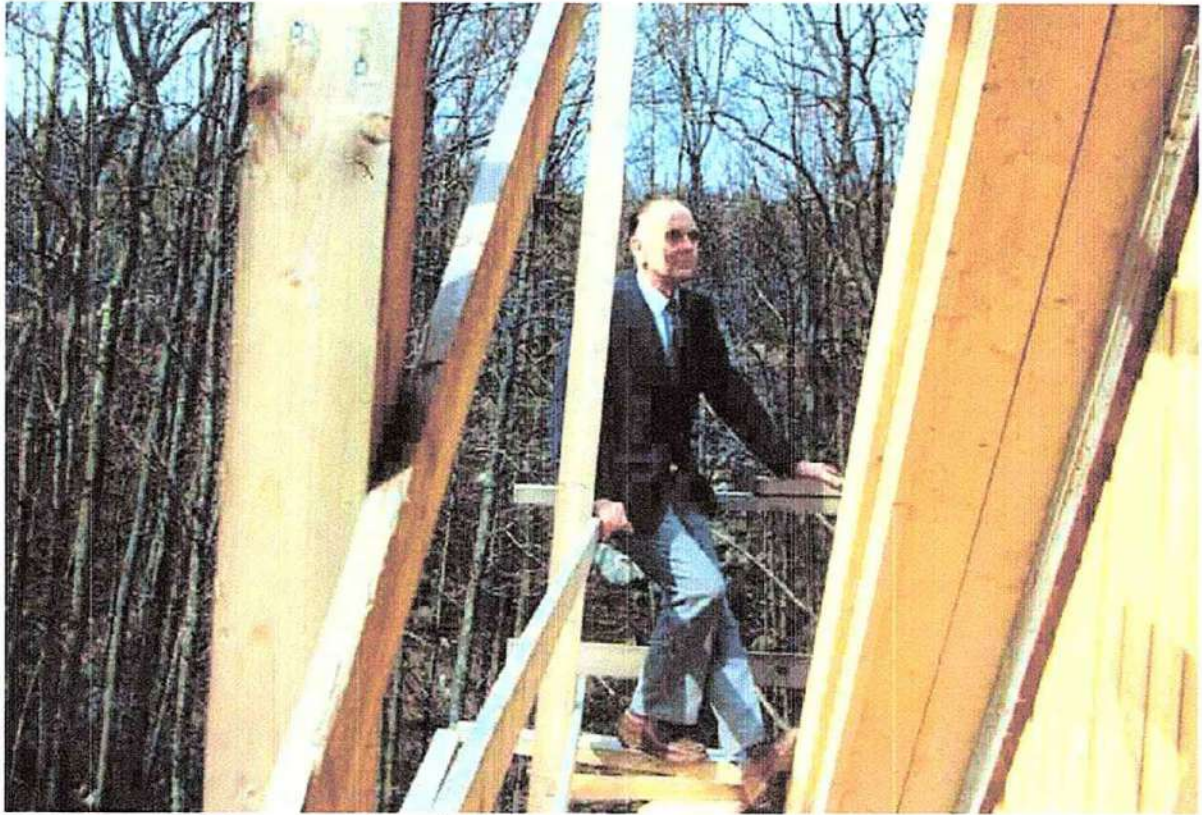
Den første dugnaden var ca 1. april 1982. Det møtte opp mange for å gjøre en innsats. Vi visste at skulle vi lykkes med å få området og bygningene til å bli et bygdetun, som vi kunne være stolt av, måtte vi greie å få kvinner og menn til å møte opp og ta i et tak. Mange av medlemmene har gjort en innsats i kortere eller lengre perioder. Av de som var med fra starten og frem til 2006 er det bare noen få igjen. Jeg tror ikke det er andre enn Magne Tveit og Ivar Sølyst.

*Fra venstre foran: Per Martin Nilsen, Nils Thorstein, Leif Knutsen.
Bak fra venstre: Ivar Sølyst, Kjell Christiansen, Steinar Halvorsen og Andreas Eikedalen.*

Her er det mye råte!

Arne Klavenes – vår kasserer i 30 år er på inspeksjon.

I mange år var det en fast gjeng som møtte til dugnad hver mandag i 16 – 17 tiden. Men midt på 90-tallet var alle i dugnadsgjengen blitt pensjonister. Da fant vi ut at vi kunne starte klokka 14. Hadde vi ekstra mye å gjøre, begynte vi i nitiden på formiddagen. Da laget jeg til et godt måltid mat i 12 – 13 tida. Når folk jobba 6 – 7 timer uten lønn, fortjente de et godt måltid mat.

Fra venstre: Helge Foldvik, Knut Rimstad, Frits Tanum, Halvard Norskog, Ole Johan Anvik, Søren Tanggaard, Steinar Halvorsen, Henry Kilen, Jarle Hafstad, Ole Utklev, Ivar Sølyst, Lars L. Waale og Lars Waale jr. Det var mange på dugnaden en lørdag i april 1982.

I april – mai 1983 var Mølla ferdig restaurert utvendig, ny kledning som er malt to strøk.

Skal en få folk til å være med på dugnad, må det være et godt miljø. Hver dugnad startet med hesteskoking. Jeg noterte opp den som vant. Han/hun som hadde flest førsteplasser, fikk overrakt i høytidelige former, en premie. La meg legge til at vi reiste oss og sang: Ja vi elsker dette landet... når det var premieutdeling. Hver dugnad ble avsluttet med kaffe og vafler/kaker. Det var en fast komite av ivrige damer som sørget for at vi fikk kaffe og godsaker før vi dro hver til vårt. Det var blant andre Anna Tanum, Eva R. Halvorsen, Solveig Larsen, Kate Grøfterød, Kari Sølyst. Maten de serverte spanderte de.

Først i november blei årets dugnad avsluttet med en fest. Alle som hadde vært med på dugnad minst 15 ganger i året , fikk være med på dugnadsfesten. Hvert år var et 15 – 20 personer som hadde vært med så mange ganger. Å være med på dugnadsfesten var noe mange ville være med på. Menyen var den samme hvert år. Det var elgsteik og elgkarbonader. Noe Kari hadde ansvar for å lage til med god saus. Det var Magne Tveit, vaktmesteren på Mølla, som i mange år spanderte elgsteik og elgkarbonader. Frits Tanum hadde med en kjele med kokte poteter. Grønnsaker ordnet Kari. Eva og Hermod Halvorsen hadde med blåbær og is til dessert. Til middagen blei det servert mineralvann og vin. Det var flere av oss som sørget for drikkevarene. Videre hadde Arne Eriksen med ei stor bløtkake og ei flaske Cognac. Jeg hadde vært på tiggerferd i banken og noen forretninger. På slutten av kvelden var det gaveutdeling, ca 5 – 6 gaver til alle deltagerne.

På dugnadsfesten får Hermod Halvorsen premien som beste hesteskokaster gjennom et helt år.

Fra Brunlanes Sparebank fikk vi hvert år flere ting, som for eksempel: luer, håndklær, gensere , skjerf, lommebøker, ryggsekker og bagger.

*Fra dugnadsfesten 12. november 1999.
Fra venstre: Arne Eriksen, Leif
Grøtterud, Hermod Halvorsen, Frits
Tanum, Ivar Sølyst, Kari Sølyst, Inger
Wasberg og Eva Halvorsen*

*Middagen er servert. Fra venstre: Arve Moe, Hermod Halvorsen, Hjalmar Gusland, Leif Grøtterød, Arne
Eriksen, Gunnar Gulvik, Hans Kåsa, Magne tveit, Frits Tanum, Sverre Tvetene. Ivar Rykkelid.*

Arne Eriksen var trofast med på dugnaden. Når det var dugnadsfest først i november, hadde Arne skrevet en sang. Her har jeg tatt med en av de sangene han skrev:

SANG TIL DUGNADSFESTEN

Mel: Ned på Youngstorvets basar.

Jeg har tatt det som en plikt
at jeg laga må et dikt,
men det verste er å få den rette slengen.
Jeg har dikta så jeg svetta
radert ut og siden retta
enda mangler kanskje rytmen i refrengen.

Æres den som æres bør
det er nettopp det vi gjør,
når vi gratulerer IVAR med sin "orden".
Han har vært på Kongens slott
og det synes vi er flott
det er stort det å få gjeste denne "gården".

I et nytt millenium
har vi fått klosett med kum.
Ja, det heter jo til daglig vannklossetter.
Hvor det navnet stammer fra,
det er ganske enkelt ja,
dra i snora, kommer alltid vann kloss – etter.

Nye ønsker dukker opp,
det må aldri bli stopp.
Nå skal vasshjul bygges ut Hallebekken,
det er mål vi må få til,
håper alle hjelpe vil,
slik at vi kan fylle opp i pengesekken.

Av Arne Eriksen

På bildet fra venstre: Arne Eriksen, Sverre Tvetene og Harald Larsen.

Vi fikk gensere fra Larvik banken/ Brunlanes Sparebank

Sangkoret fra Dugnadsfesten 10. november 2000. Bakerst fra venstre: Gunnar Gulvik, Hermod Halvorsen, Hans Kåsa, Ivar Rykkelid, Leif Grøtterød, Sverre Tvetene og Frits Tanum. Foran fra venstre: Hjalmar Gusland, Ivar Søllyst, Arne Eriksen, Arve Moe Eva R. Halvorsen, Rolf Grevle, Kari Søllyst og Inger Wasberg.

På Historielagets jubileum framførte dugnadsgjengen noen av disse sangene.

Som nevnt, var det på møllebygningen vi begynte dugnadsarbeidet. Vinduene ble tatt ut, de var så dårlige at de måtte skiftes. Men det som var brukbart skulle vi ta vare på og bruke i de nye vinduene. Det betydde at alle vindusrutene måtte tas ut. Et arbeide som måtte utføres med stor forsiktighet

for at glass ikke skulle bli knust. Videre skulle hasper og hengsler brukes på de nye vinduene. Vinduene ble spesialbestilt hos et firma i Porsgrunn.

Takstein ble tatt ned. Det viste seg at store deler av taket var svært dårlig. Det måtte skiftes ut flere sperrer. En stor del av taket måtte legges nytt. Materialer til taket var skåret på Brekke sag, av tømmer vi hadde fått. Bærebjolkene var av en dimensjon så stor at det var vanskelig å finne tømmer som var stort nok. Takpapp til bygningen fikk vi fra Isola Fabrikker, gratis.

Møllekomiteen på befaring. Fra venstre: Ivar Sølyst, Arkitekt Jahn Jahnsen, Alf Dolven B, Steinar Halvorsen.

Vi forsto snart at det ikke var mulig ved dugnad å restaurere møllebygningen. Siden vi hadde fått inn mange penger: salg av platter, Anders Jahres Humanitære stiftelse, Bondelaget, Skogeierlaget, Møllehistorisk forening, hadde vi økonomi til å leie arbeidere. Leif Knutsen ble vår faste byggmester, som i perioder utførte byggingens oppgaver helt til 1990, til restaureringen var fullført. Leif Knutsen stilte gjerne med et par håndverkere. I tillegg stilte vi med 2 – 3 mann fra dugnadsgjengen. Så godt som all kledning måtte skiftes. Overliggerne hadde en bestemt profil. De måtte vi kjøpe i Østfold. Heldigvis hadde vi fått skåret så mye, at vi hadde egne materialer til underliggerne.

Da vinduene var ferdige, skulle de gamle glassene settes inn etter at vindusrammene var malt. Vi var heldige og fikk en pensjonert glassmester til å påta seg den jobben.

Gammel takstein fikk vi av bønder som hadde revet gamle uthus og kjellere.

Til sist skulle Mølla males utvendig og delvis innvendig. To strøk måtte til for at det skulle bli pent. Før det kunne males innvendig, måtte det ryddes, sopes og vaskes.

STALLEN

Bilder forteller mer enn ord hvor dårlig stallen var.

En god del av reisverket måtte skiftes og så godt som hele kledningen. Med hjelp av fagfolk, Leif Knutsen pluss to av hans ansatte, gikk arbeidet unna. På dugnad ble også stallen malt.

Alt i 1983 var Mølla og Stallen restaurert. I tillegg til fagfolkene, har Leif Knutsen hatt med to arbeidsledige ungdommer pluss dugnadsarbeidere. Vi la alt i 1983 fram gjennomføringsplaner for restaureringen. Inne på Mølla jobbet Willy Johnsen med å få ei kvern i brukbar stand.

Hvordan skaffes midler til lønninger, materialer osv. I årsberetningen 1983 står det:

Formannen er stadig på tiggerferd og sender søknader om støtte.

Jeg vil legge til at holdningen var at vi ikke skulle bruke mer penger enn det vi hadde. Vi skulle ikke låne penger til restaureringa.

I årsberetningen for 1983/1984 har vi igjen fått

kr. 50 000 fra Anders Jahres Humanitære stiftelse,

kr. 150 000 fra Norsk Kulturråd,

kr. 10 000 fra Møllehistorisk forening,

kr. 10 000 fra Statens Kornforretning,

kr. 15 000 fra Brunlanes Sparebank,

kr. 20 000 fra en anonym giver.

Videre var det mindre bidrag på noen tusen kroner.

Med en så stor støtte til Mølla, førte det til at medlemmene ble inspirert til stor dugnadsinnsats.

Restbeløpet av kjøpesummen, kr. 65 000, forfalt 26. januar 1984. Det beløpet ble betalt. Deilig at gjelden var betalt!

I årsberetningen 83/84 er det tatt med at skikkelige utedasser, en for kvinner og en for menn, er satt opp. Videre har garasjen gjennomgått en nødvendig oppussing.

Møllestua

Den eldste bygningen, fra 1649, Møllestua skulle restaureres. Leif Knutsen gikk løs på tak og gulv. Gulvene måtte skiftes. Arkitekten fant ut at gulvmaterialer måtte kjøpes fra et sagbruk i Østfold. Der kunne de levere bord tilsvarende de vi skiftet ut. Taket måtte legges om, og nye piper måtte settes opp. Vinduene blei spesialbestilte. Gammelt glass, hengsler og hasper skulle brukes i de nye vinduene. Et omfattende dugnadsarbeide blei utført for å få rommene slik som de hadde vært. Det hadde bodd familier her til i 1970 åra. For å isolere litt, var det slått sponplater på veggene. Platene blei fjernet og tømmervegger og gammelt panel kom fram.

Dette er fra soverommet i Møllestua.

Vi fant ut fargen på malingen som blei brukt første gangen rommene blei malt. Med noen maling-biter var det å ta en tur til Jotun Fabrikker for å få dem til å

lage maling med riktig farge. Håpet var selvsagt at Historielaget skulle få malingen gratis. Det fikk vi!

Det ble utført et betydelig dugnadsarbeid før Møllestua sto ferdig i 1986.

Møllestua er nesten ferdig utvendig, ny kledning ble malt med to strøk. Taket ble lagt om, men nye piper er ikke på plass.

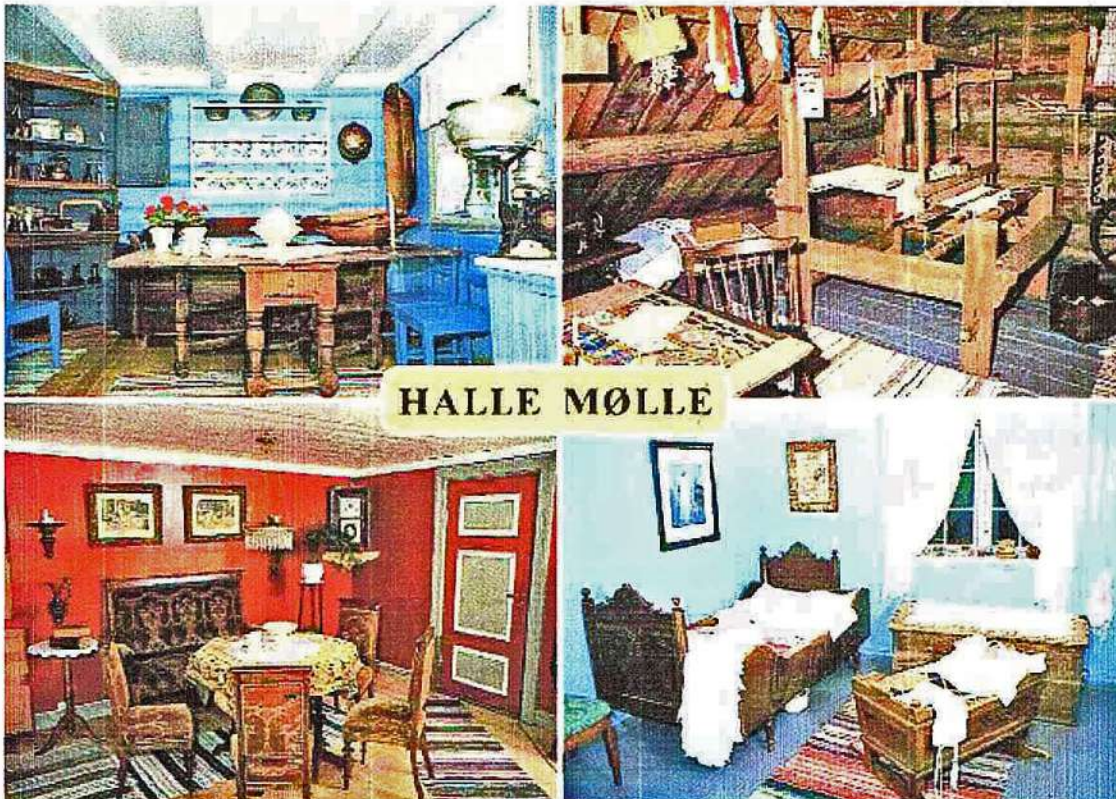
Møllestua hadde vært bolig for to familier. Møllemeisteren hadde kjøkken og stue i leiligheten mot syd. Senere fikk denne leiligheten et soverom i andre etasje. Møllesvennen hadde leiligheten mot nord, kjøkken og stue.

Møllestua er et klenodium på bygdetunet. Slik som den fremstår nå, og som den har gjort i 300 år, er det moro å ta imot besøkende der til omvisning.

Lekpredikanten Hans Nilsen Hauge har, etter hva Anker Aares fortalte, besøkt Halle Mølle to ganger. I Møllestua skal han ha holdt møter. Ingen lekmann kunne holde møter uten prestens tillatelse. H. N. Hauge blei fengslet fordi han hadde møter på sine reiser i landet.

Kari Sølyst på plass i det gamle kjøkkenet. Hun har registrert de fleste gjenstandene, ca 1 200. Videre har hun plassert alle tingene som er i bygningene.

SIVILARBEIDERE.

Den 4.mars 1985 begynte en sivilarbeider på Mølla. Han var murer og altmuligmann. Den andre sivilarbeideren var lærer. Han var på Mølla i 1987. Det var en stor utfordring å ha sivilarbeidere. De skulle settes i arbeid. Nødvendige materialer og redskap måtte være på plass. Jeg hadde en avtale med dem om at to dager i uka, mandag og onsdag, skulle de møte meg kl.0715. Da skulle jeg se hva de hadde gjort og gi dem nye oppgaver osv. På mange måter blei det å ha sivilarbeidere ei mare. Ofte sto jeg og ventet på dem til avtalt tid, men de kom ikke. Det var unnskyldninger som for eksempel at de hadde forsovet seg, hodepine, kvalme osv. Jeg angret på at vi skulle tatt sivilarbeidere i tjeneste. Selv nå, mer enn 30 år seinere, står arbeidet jeg hadde med de to ungdommene i 32 måneder som et ork. Guttene var snille og greie, men skal en ha folk i arbeid, må de følges opp. Det krever mer enn jeg hadde regnet med da vi sa ja til å ha dem i tjeneste. Etter at vi hadde hatt to i tjeneste, blei det gitt beskjed til Dillingøy om at vi ikke kunne ha flere sivilarbeidere i tjeneste. I Dillingøy i Østfold var det et kontor som administrerte sivilarbeidere.

INNVENDIGE ARBEIDER

Arbeidet med restaureringen utvendig blei utført raskere enn vi hadde trodd. De innvendige arbeidene blei mer krevende enn jeg hadde regnet med. Bygningene hadde stått tomme i flere år. Det som hadde verdi, skulle tas vare på. Mye skrot og skitt skulle kastes. Reingjøringen av bygningen var et krevende arbeid. Her var det at dugnadsgjengen gjorde et stort arbeid.

For høsten 1989 blei det satt opp ei liste med gjøremål. Tilsvarende lister blei satt opp vår og høst.

1. Sette opp varmeovn i kjøkken og stue.
2. Sette opp fliser over ovnen og oppvaskbenken.
3. Sette opp mange rottefeller og legge ut gift.

4. Pusse opp redskap og plassere de.
5. Rydde kontoret i Mølla.
6. Pusse opp gammelt seletøy, og samle det i stallen.
7. Samle skolesaker i en nisje i Mølla.
8. Samle skomakerting i en nisje i Mølla.
9. Samle mindre redskaper på hylle i 3. etasje.
10. Sikre hull i golvet i 3. etasje.
11. Sette inn og pusse opp benkene som står ute.
12. Male kjøkkenstolene bondeblå.
13. Reparere rundt pipe.
14. Male taket i gangen i Møllestua.
15. Reparere og pusse opp møbler.

ROMMENE SKULLE FYLLES MED MØBLER OG GJENSTANDER.

Besøker du Halle Mølle i dag og går inn i de mange bygningene, vil du se at her er det mye å se, møbler, bruksgjenstander og redskap. Alt som du ser, bortsett fra en slagbenk og ei seng, er ting vi har fått. Det er mye arbeid å samle, registrere og plassere alt vi har fått. En del ting har folk kommet med, og levert oss på Mølla. Det meste er hentet. Folk har kontaktet og spurt om vi ville ha ting, utstyr osv. Det blei mange besøk. Det var hyggelig, men det tok sin tid. Mange steder var Kari og jeg på besøk, og vi blei bydd kaffe og kaker der vi kom. Kari sørget for å få opplysninger om hver ting. Senere ble hver ting registrert. Et arbeid som krevde mye tid. Alle gjenstandene vi fikk, har fått sitt nummer. På et kort med samme nummer som gjenstandene, får du alle opplysninger om hva tingen heter, hva den har vært brukt til, hvem som har gitt den, samt gårds og bruksnr på gården eller huset den kommer fra. Noen ganger kom det noen og spurte om vi kunne være interessert i ting de hadde. De la til at de ville ha noen kroner for det de ville vi skulle overta. Da sa jeg alltid:

- Det er en ære å kunne gi noe til Mølla. Vi betaler ikke noe!

Jeg pleier å si at det kom mange fine gjenstander til Mølla fra barnløse ektepar og ugifte kvinner og menn.

BILDESAMLINGEN

Helt fra vi kjøpte Mølla, startet Kari Sølyst med å samle bilder. Hun tok en del bilder selv, men de fleste fikk hun av amatørfotofer. Bygdetunet hadde manglet noe vesentlig dersom vi ikke hadde hatt bildesamlingen. Det er umulig med ord å kunne beskrive for eksempel den tilstand bygningene var i da vi overtok. Ved å bla i albumene kan vi se hvor dårlig bygningene var. Hadde vi visst hvor mye som måtte fornyes, hadde vi aldri våget å gå i gang. Men som jeg har sagt mange ganger:

- Det er bra med noe dumskap!

Innsamling av gamle skolebilder var nok mye mer tidkrevende enn Kari hadde trodd. Det å få navn på de som var med på skolebildene krevde mye tid. Noen av bildene var så gamle at det var umulig å finne ut hvem som var med. En henstilling til dere som leser dette: Skriv på bildene hvem personene er!

Monteren som står inne på Mølla er full av gamle bilder. Disse bildene forteller mer enn ord om livet i kommunen vår i tidligere tider. Bildene gir et godt innblikk i tidligere klesmoter.

FJØSET

Fjøset, skolestua, er en av de bygningene som ikke måtte totalrenoveres. Taket måtte delvis skiftes.

Etter at rommene blei reingjort, ble fjøset innredet som skolestue. Det er mange som har besøkt skolestua, som har funnet slektninger på skolebildene.

Tove Hansen har i flere år sittet i skolestua på møllesøndagene og hjulpet besøkende med å finne slektninger. Tove er en meget dyktig slektsgransker.

Hønsehuset rommer gammel redskap.

SKOLESTUA

Det som i dag er innredet som ei skolestue, var i sin tid fjøs og grisehus.

Kari Sølyst foreslo at fjøset skulle gi plass til utstyr som blei brukt i skolene før i tida. Videre samlet hun inn gamle skolebilder. Etter et nitidig arbeide greide hun å finne ut navnene på mange av de som var med på skolebildene. Ofte måtte hun avlegge besøk hos flere personer. For å finne ut av hvem som var med. Videre samlet hun inn gamle lærebøker og læremidler.

Selv var jeg innom de gamle skolene for om mulig å finne gamle pulter og utstyr. Inne på trevet i den gamle låven tilhørende skolen i Helgeroa, fant jeg den tomannspulten vi har. Slike pulter var det i alle skoler i min tid, men de var slått i stykker og brent opp. Det orgelet som står i skolestua, kom fra Arøya skole. Det er et stort fint orgel. Grunnen til at Arøya skole hadde finere orgel enn de andre skolene, var at det skulle være gudstjeneste 3 – 4 ganger i året der ute. Den merkelige kuleramma er også fra Arøya skole. Selve rommet blei

selvsagt skrubbet, vasket og malt før utstyr blei plassert. Alt arbeid blei gjort på dagnad.

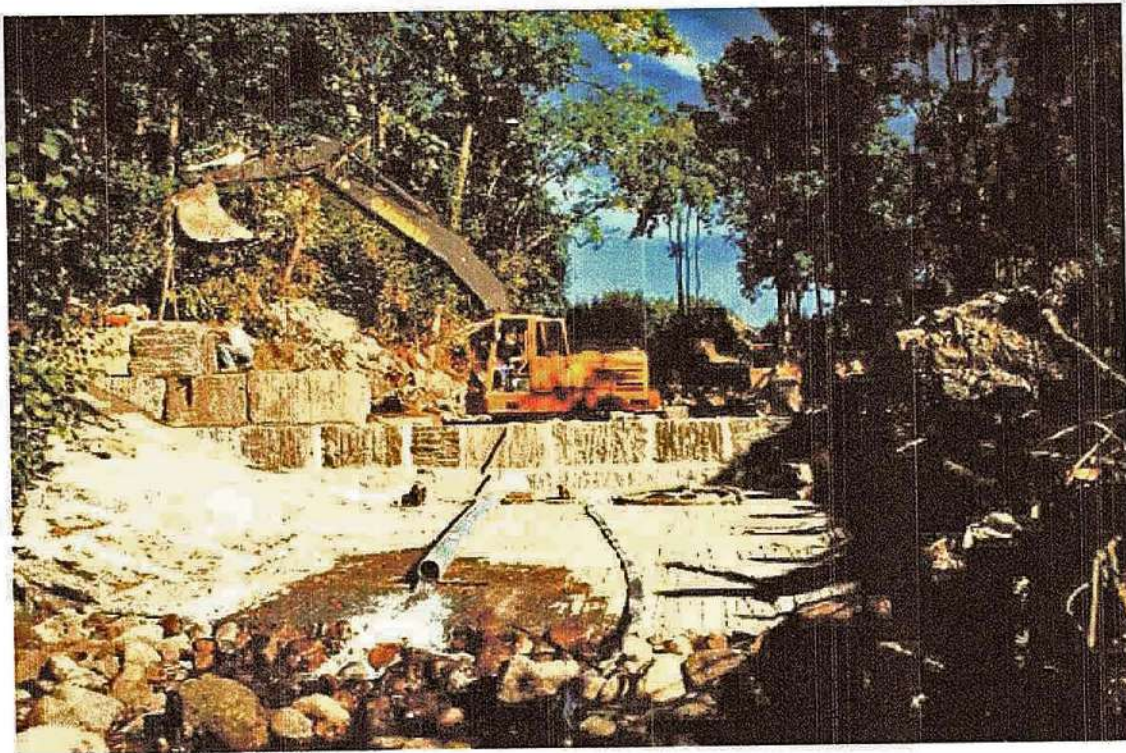
DEMNINGEN

Høsten 1987 blir det gjort en del forberedende arbeider for å få bygd opp en demning slik at mølledammen kunne fylles. Elveleiet måtte tørrlegges for at demningen kunne bygges. Arbeidet var omfattende, og entreprenørfirmaet Brødr. Tanggaard blei engasjert til denne jobben.

Firmaet Paus & Paus har gitt rør og kummer til en verdi av ca kr. 20 000. Paus har siden ca 1930 hatt hytte i Brunlanes, Nevlunghavn, og firmaet oppga dette som grunn til å gi dette utstyret til Halle Mølle.

Holm Holmsen beregnet kostnadene til ca kr. 800 000 for å få bygget demningen. Søknader om penger til prosjektet blei sendt til flere instanser. Igjen viste det seg at vi fikk positive svar fra flere instanser.

Firmaet Arne Olav Lund fikk oppdraget med å bygge demningen. Vi fikk løfte om at jobben skulle firmaet gjøre svært rimelig for oss. Et løfte som de holdt.

Før arbeidet skulle planlegges, møtte to ingeniører fra firmaet opp for å gjøre nødvendige undersøkelser. Arne Klavenes, Andreas Eikedalen og jeg var med. Jeg hadde spurt Andreas Eikedalen om han kunne være med, for jeg hadde lært han å kjenne som en kunnskapsrik og praktisk mann. Kort sagt Klavenes og jeg hadde liten kunnskap om bygging av en demning. Det skulle vise seg at Andreas, (han hadde 6 års skolegang) diskuterte med ingeniørene om beste måten å bygge demningen på. Det endte med at ingeniørene innså at det var Andreas som hadde den beste løsningen.

Demningen var ferdig i 1988. Innvielse 4. oktober.

Steinfirmaer: Johs. Nilsen, Lunds Labrador og Larvik Granitt ga oss steinblokker. Betong fikk vi fra Hans Gaarder.

FORMANNSBOLIGEN

Høsten 1988 starter restaureringen og tilbygget på formannsboligen. Byggmester Leif Knutsen og hans ansatte gjorde en del bygningsmessige arbeider. Men det meste arbeidet blei utført av Harald Larsen, Kristoffer Larsen og Andreas Eikedalen + kona Nancy. Andreas var formann og ledet arbeidet. Disse fire jobbet mange fulle dager i uker og måneder for å få ferdig alt innvendig, paneling, maling osv. Det var bare et kjøkken og ei stue og det blei bygd på to små soverom, bad og toalett.

Da huset sto ferdig i 1989, kunne vi tilsette vaktmester. Den første vaktmesteren var Magne Tveit. Han var en dyktig vaktmester.

MOTORHUSET

De som er med på bildet: Hans Kåsa, Frits Tanum og Magne Tveit

Vi fikk den motoren som hadde vært i bruk på Tanumsaga. Det var Fritz og Alf Tanum som eide den. Jeg tror at motoren ikke hadde vært i bruk siden Kristian og Adolfs tid.

Hans Kaasa, en lærer ved ingeniørskolen i Porsgrunn, fikk motoren for å reparere og pusse opp. Det var en klasse ved skolen som hadde motoren som prosjekt.

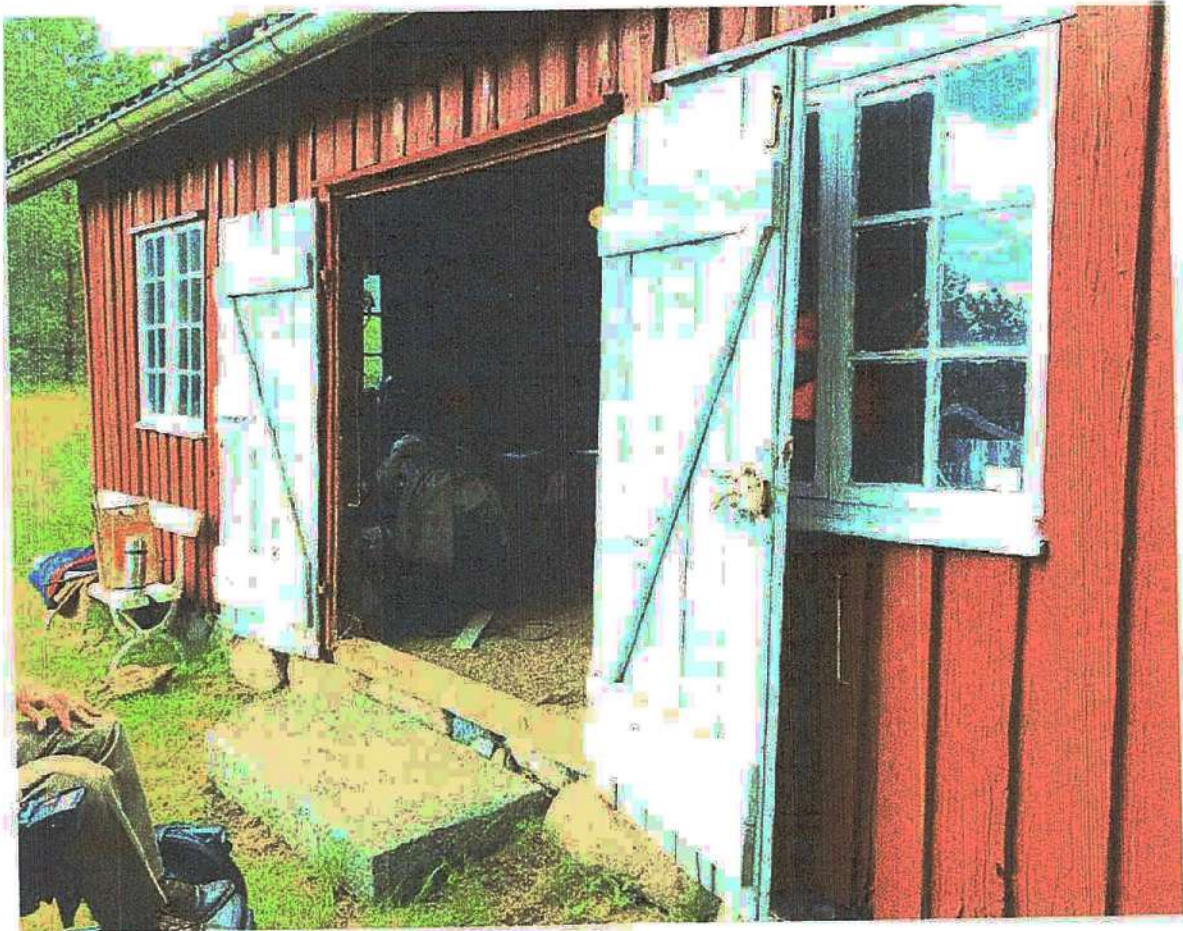
Læreren var en utrolig dyktig mann. Da motoren fra 1916 kom til oss, så det ut som vi hadde fått en helt ny motor. Læreren kom flere ganger når det var Møllesøndager, for å starte motoren. Det å få være med å starte motoren, var det både unge og gamle som syntes var

artig. De siste åra har vi ikke greid å starte motoren, men det må vi greie å få til igjen.

For å få et sted motoren kunne stå, bygde vi motorhuset. Vi fant ikke grunn til å søke kommunen om tillatelse. Vi hadde kort sagt ikke tid til å vente på svar fra den kommunale kverna som maler langsomt.

Samme dag som siste bord blei slått på, var motorhuset malt to strøk.

SMIA

Jørgen Ask var en dyktig smed. Han arbeidet i smia til langt opp i årene. Det var sønnen Charles som dreiv en tid etter at faren døde. Men så blei det stille i smia. Den nye tida hadde ikke plass til de fleste smiene i landet, heller ikke i Brunlanes.

Sigurd Ask ringte meg og spurte om Brunlanes Historielag kunne være interessert i den gamle smia med alt utstyr. Jeg bekreftet at Historielaget var interessert i at smia blei flyttet til Halle Mølle.

Det blei sendt søknad til Larvik kommune om penger til flytting av smia. Etter at det hadde gått ei tid, fikk jeg beskjed om at smia ikke skulle flyttes.

Historielaget skulle la smia stå der den hadde stått i ca 100 år. Jeg svarte at om smia skulle stå på Ask, kunne ikke Historielaget overta den. Dersom kommunen ikke kan påta seg vedlikehold m.m., bør kommunen lage et skilt og sett det opp

der smia står. På skiltet burde stå: *Her sto en gang ei smie*. Resultatet blei at smia kunne flyttes til Mølla, og vi skulle få kr. 20 000.

En dag skulle en representant for kulturetaten i Vestfold og kultursjefen komme til Mølla for å finne den beste plasseringen til smia. De to representantene fant ut at smia skulle plasseres der kraftstasjonen nå ligger. Jeg argumenterte mot plasseringen, men de sto på sitt.

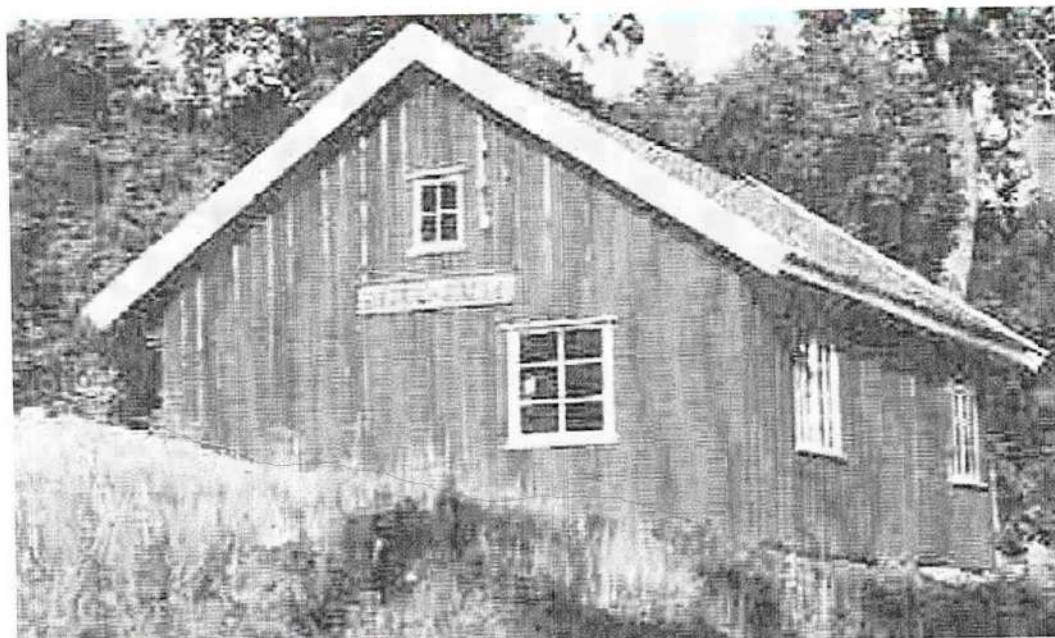

For å kunne flytte smia, ble den delt. Her er den ene delen på vei til Mølla. «Den andre halvparten av smia har akkurat passer «Sannibrua».

Olaf Kroken hadde påtatt seg arbeidet med å flytte smia og få det satt opp. Da jeg fortalte hva kultursjefene hadde bestemt angående plasseringen, sa Olaf:

- Dersom smia skal ligge nede i det hullet, får du finne noen andre til jobben. Jeg kjenner de andre så godt, at ingen vil være med å plassere smia der nede.

Den samtalen med Olaf Kroken førte til at jeg gikk opp til Sverre Halle og spurte om han hadde noe imot at smia blei plassert der den nå står. Sverre, som var nærmeste nabo, skreiv under på et ark der det står at han ikke har noen merknad til den foreslåtte plasseringen.

Den gamle smia på plass på Halle Mølle.

Men da det ble oppdaget at smia ikke sto der «ekspertene» hadde sagt, endte det med at vi ikke fikk de kr. 20 000 vi var lovet.

I dag tror jeg at alle er enige om at smia er satt på riktig plass.

På bildet er Kjosegjengen som ledet arbeidet med flytting og oppsetting av smia. Øystein Bærug, Hans Edvardsen og Olav Koken

Helsing til sogefolkets ting på Nesjar året 1992

På årsmotet i Brunlanes Historielag 25. mars 1992 hadde Olaf Kroken følgende:

Hendingar hos sogefolket på Nesjar etter kvartsekelskiftet.

Mangt har hendt siden den gang da sendebud fra vikingheimen kvad soge på kvartsekelgilde. Det som synes best, er sogefolkets vornad for kuerna på Halle. Den var gamal og ille faren, mangt måtte gjøres for kuerna kan brukes på ny. Kværnhuset og dei andre husa som hører med, er vola og bott og smørt med tjære og bek-. – Vasshjulet mangler, men runer for slike må finnes. I tida som kommer, nok hjulet blir laga.

Sogefolket på Nesjar har og anna fore, dei viser og stor vornad og omhu for forfedrenes gravplasser i riket. Også anna har hendt siden den gang Bjørg var dronning i riket sitt hos sogefolket på Nesjar. Kong Gunnar Viken og hans menn hadde i lang tid hatt planer om å legge under seg alt land kringom Viken, for å lage sitt storrike. Mange tingingar vart haldne med kongane i dei rikene som låg kringom. Ingen av dei vart samde i det, og dei hadde storparten av folket på si side. Dette kunne nå tyde på ufred. Kongen i Skiringsal henta skald fra vikingheimen, og han kvad for utsendingar fra dei høge makter, som Gunnar hadde søkt hjelp hos. Men kvad var og fånytted, for dei makter kong Gunnar hadde søkt hjelp hos, sa at Viken skulle være storrike. Det var og noen av hendingane i vikene kringom som sa seg samde med kong Gunnar. Dei såg vel fram til å bli konger i stor-Viken. Ikke alle kunne det bli, og mange måtte ta til takke med lite.

Dronning Bjørg vart ikke samd med kong Gunnar og beila heller ikke etter å være i stor-Viken. Bjørg er nå skald hos sogefolket på Nesjar. Det samme er og Ole Rise.

Houningen for sogefolkets på Nesjar, Ivar Stutthår, har og blitt småkonge for runefolket i stor-Viken. Andre har og blitt småkongar i storrike. Sogefolket har tre fylkingar i det nye riket og med kvar sin hending. Fylkingen til Ivar Stutthår er den største av dei tre. Det vart sagt at det store blotet i gildesalen på Nestun, der og hendingane fra dei andre sogefylkingane kringom mottes. Dei kom alle med gaver og lovord til sogefolket på Nesjar. Det vanka og lovord og store gaver fra andre på det store blotet. – Mangt kan sies om dette og hint, men det som er sagt for være nok.

Så bare en helsing fra vikingheimen til sogefolket: Hold fram som de stevner - og lykke til!

KRAFTVERKET

Vi hadde lenge tenkt på muligheten av å få en egen kraftstasjon. Slik at vi kunne få gratis strøm til eget forbruk og kanskje selge den strømmen vi ikke brukte. I 2004 reiste 10 – 12 av oss til en familie av Trygve Flekke. Turen gikk til en plass ca 10 km utenfor Kragerø. Der var det et minikraftverk. Vi blei imponerte over hvordan vannet i et lite vassdrag blei utnyttet. Vi blei lovet hjelp for å komme i gang på Mølla av Abraham. Alle vi som var med på turen, var enige om at vi skulle bygge et kraftverk.

Det måtte først utarbeides søknadspapirer som skulle sendes til NVE og miljøvernavdelingen. Det kom folk på besøk fra de som skulle avgjøre om tillatelsen skulle bli gitt. Da de var på befaringsreise fikk vi positive meldinger. Overraskelsen var stor da vi fikk brev om at søknaden var avslått. Vedtaket kunne ankes. En anke blei sendt, men igjen blei det avslag. Nå blei søknaden sendt lengre opp i systemet, men nok en gang avslag.

Kort fortalt: Jeg blei mektig irritert. Mitt inntrykk var at byråkratene avslø søknaden for å skaffe mer arbeid til andre byråkrater. Etter å ha arbeidet som skolesjef i 18 år med målsetting å hjelpe folk, fikk jeg det bestemte inntrykket at disse byråkratene så det som oppgave å være mest mulig negative.

En dag kontaktet jeg ordfører Øyvind Riise Jenssen for om mulig å få til en løsning. Jeg ba han kontakte partikollega Widvang som kort tid tidligere var blitt olje og energiminister. Øyvind hadde lite tro på at det ville føre til noe positivt. Han lovet å se hva han kunne få til. Noen dager senere ringte han og sa at sjefene for NVE og miljøvernavdelingen skulle komme til et møte med Hermod Halvorsen og meg. Vi møttes på ordførerens kontor. De saksbehandlerne som først avslø var der også.

Kort fortalt: Det blei en frisk diskusjon. Øyvind hadde jeg hatt som elev ved Sky skole. Det var nok grunnen til at jeg ikke blei klubba ned. Vi dro til Mølla. Da sjefene fikk se hva vi hadde fått til, blei det sagt rett ut at vi skulle få lov til å bygge kraftstasjon. Vi var tidligere pålagt å utrede hvilke konsekvenser det ville få for: ørret, laks, muslinger, flaggermus og fossefall. Slike undersøkelser ville lett føre til høye kostnader. Da var det en av sjefene sa:

- Her bør ikke kostnadene overstige kr. 5 000.

Da sa ordføreren: *Send regningen til kommunen.*

Kort tid etter kom det brev der det stod at prosjektet var godkjent. Hermod Halvorsen og jeg forsto snart at vi hadde påtatt oss et arbeid som var meget tidkrevende.

Vi hadde alt før godkjenningen blei gitt, bestemt oss for hva vi skulle gjøre for å få inn penger. Vi hadde fått et kostnadsoverslag på ca 1 million.

- I. De som sponset oss med kr. 10 000, skulle få et skilt på kraftstasjonsbygget.
- II. Aksjer på kr. 250 skulle vi selge.
- III. Dugnad.

Salget av skilt til kr. 10 000 eller mer, gikk veldig bra. Noe veggene på kraftstasjonen viser. Én sponset oss med ca kr. 100 000. Flere med kr. 20 000 – 30 000. Aksjesalget gikk også bra. Inne i kraftstasjonen er det ei liste over aksjonærene. Mange kjøpte flere aksjer.

Lars Thunberg spanderte betongen til kraftstasjonen.

Arne Ekvall gravde ut byggetomta.

Bygget blei satt opp på dugnad. Materialer fikk vi av Barkevik Bruk v/Tore Funnemark og Tore Andersen.

Arne Ekvall er i gang med å grave ut tomte der kraftstasjonsbygget skulle stå.

Da bygget var ferdig, blei turbinen satt på plass.

Kraftstasjonsbygget er snart ferdig. Fra venstre: Leif Steen Jensen, Gunnar Gulvik og Ivar Sølyst.

Rør som vi skulle bruke, greide vi ikke å få sponset. Det var et polsk firma som har produsert de. Vi greide å komme fram til en brukbar pris.

Alle de som sponset oss, blei besøkt av Hermod eller meg. Vi viste at om vi sendte et brev, ville det være liten mulighet for et positivt svar. Svært mange av de vi besøkte, sa ja.

Da kraftstasjonsbygget sto ferdig, startet arbeidet med å legge rør. Magnar Manvik skulle grave fram til stigningen ved Mølla. Videre derfra og opp hadde vi fått en pris på kr. 100 000. Det syntes jeg var mye. Jeg spurte Arne Ekvall om hva han skulle ha. Han sa at han skulle ha kr. 25 000. Jeg spurte om han kunne garantere at prisen ikke skulle overstige k. 30 000.

- Når jeg har sagt kr. 25 000, så blir det det, svarte Arne Ekvall.

Vi ventet på regninga, men den kom aldri. Arne Ekvall gjorde den store jobben gratis. Stor takk og en blomsterbutikk var det han fikk

Gravemaskin og mannskap er i gang med å legge rør. Fra venstre: Magne Tveit, Arne Ekvall og Hermod Halvorsen.

Vi skulle stille med 4 – 5 mann til legging av rør, legge pukk o.l. Det var leire i grunnen. I bunnen var grøfta ca 80 cm, men på toppen 3 – 4 meter. Følgelig blei det et problem å få plass til leira.

Arbeidet med å legge rørgata var i gang. Nærmest: Magnar Manvik, Leif Grøtterød, Wilfred Wollertsen og Hermod Halvorsen.

Et annet problem var å få en overgang fra røret på 60 cm til inntaket på turbinen på 50 cm. Da jeg var hos Alfred Andersen tipset de meg om firmaet Forsberg som ligger på Hegdal. De skulle forsøke å få en pensjonert arbeider til å gjøre jobben. Noen dager senere kunne jeg hente overgangen. Jeg regner med at firmaet betalte pensjonisten. Historielaget fikk ikke regning på arbeid eller materialer.

Arbeidet gikk raskt unna, og 17. januar 2006 var arbeidet ferdig. Brødrene Andreassen, Fossing Kraft, de vi hadde kjøpt turbinen av, kom for å starte kraftstasjonen. De fleste av dugnadsgjengen var møtt opp for å være med da anlegget startet. Stor var gleden da lampene lyste med egenprodusert strøm.

Magne Tveit beundrer turbinen som er på plass.

Wilfred Wollertsen har tatt med sin minigraver for å rydde og pynte.

Den offisielle åpningen ble fastsatt til mai. Vi måtte få veien i brukbar stand før selve den høytidelige åpningen.

Ordfører Øyvind Riise Jenssen taler ved åpningen av kraftanlegget.

Blant gjestene var ordfører Øyvind Riise Jenssen og fylkesordfører i Vestfold Tove Lisbeth Vassvik. Begge hadde jeg hatt som elever på Sky skole.

Fylkesordfører taler ved åpningen av kraftanlegget.

Alle som hadde sponset oss med minst kr. 10 000 og alle de som jobbet dugnad var inviterte. I underetasjen i Mølla var det dekket bord. Kaffe, snitter og kake ble servert. Mange taler med gode ord blei holdt.

VASSHJULET

Tore Andersen laget vasshjulet. Vi betalte bare materialkostnadene. På dugnad laget vi ei vannrenne. En stor slipestein, gitt av Kristen Torp står ved vasshjulet.

NB! Husk at akselen må smøres hver gang vasshjulet settes i gang! Det er to smørekopper.

TOALETTBYGGET

Det blei satt opp to utedasser da restaureringa startet i 1982. Det viste seg snart at når det var mye folk på Møllerstudagene, blei det lukt og flueplager. På slutten av 90-tallet var det enighet om at vi måtte få vannklosetter.

Igjen sto lykken oss bi.

Hermod Halvorsen, nestformann i styret, var formann i et av steinbrudda til Tor Lund i Tvedalen. En dag hadde Tor Lund antydnet at han gjerne ville besøke Halle Mølle. De blei enige om at det passet Skjærtorsdag formiddag.

Da dagen kom, hadde Kari bakt ei kake. Jeg reiset opp til Mølla og kokte kaffe. Etter en stund blei det nevnt at vi måtte få et toalettbygg. De to utedassene fungerte dårlig.

Jeg sa at vi nok måtte regne med at det ville komme på ca kr. 120 000. Det blei stille en liten stund og så sier Tor Lund:

- Dere skal få kr. 150 000 av meg!

Vi blei så overrasket at det tok litt tid før vi vi fikk uttrykt hvor glade og takknemlige vi var. Noen dager senere kontaktet jeg arkitekt Ulrik Hellum og spurte om han kunne tegne toalettbygget. Som honorar forlangte han at han skulle innvie ved åpningen. Ja, slik blei det!

Grunnarbeidet til toalettbygget er ferdig. Fra venstre: Hans Kaasa, Ivar Rykkelid, Sverre Tvetene og Ivar Sølyst.

Det viste seg at vi greide å få bygget ferdig for kr. 120 000. Noe av pengene vi hadde igjen, blei brukt til en god servering ved åpningen. Alle som hadde vært med og jobbet mange dager fikk en gave. Gaven var en kopi av et maleri av Mølla som Asbjørn Guren hadde gitt. Kopiene blei innrammet. Alle syntes det var en fin gave. Ekstra moro var det at Tor Lund og Ulrik Hellum ga uttrykk for at de satte pris på gaven.

HAR BYGDEMUSEET HALLE MØLLE BLITT DET VI HÅPET?

Om en med et ord skal svare, blir det et ubetinget JA!

Et par bilder som er tatt på Møllesøndager, viser at svært mange har besøkt Mølla. Hver søndag fra St. Hans til ut i august er det arrangementer. Det er

gjærne en som har et kåseri, en eller flere som underholder med sang og musikk. Det er også alltid salg av vafler, kaffe og fløtegrøt. Ja, jeg må også nevne at det er utlodning av grønnsaker, poteter og jordbær.

Det er gjort klart for kunstauksjon. På bildet ser vi noe av det so skulle auksjoneres bort. De to damene har tatt en pause fra kjøkkentjenesten. Dessverre står de med ryggen til.

Gevinstene har Historielaget for en stor del fått av bønder i Brunlanes. Mange har år etter år vært givere! Når gevinstene er gratis, og når de i tillegg er svært populære, blir overskuddet veldig bra.

I flere år opptådte sangkoret Tunklang med sin dirigent Kristin Solli Skøyen. De søndagene var det spesielt mye folk. Ja da var det rett og slett trangt om plassen.

Svært mange lag lag og foreninger har besøkt Mølla. Det har vært besøk fra Østlandet og Sørlandet. Alltid har en av historielagets medlemmer stilt opp som omvisere. Det er veldig positivt at folk fra andre distrikt også kommer. Som omviser i mer enn tretti år, har jeg alltid hørt gode ord om hva Brunlanes har greid å få til! De er imponert over den store samlingen vi har, av gjenstander og av hus og selve tunet.

Det er vakkert på bygdetunet Halle Mølle!

Av bildene ser vi at mye folk har møtt opp en søndag: De første åra etter at restaureringa var ferdig og bygningene var fylt med gjenstander og bilder, var det utrolig mange som fant veien til Halle Mølle!

SLUTTKOMMENTAR

Det er ikke mange igjen av de som var med å bygge opp Halle Mølle til et bygdetun og museum. For at kommende slekter skal vite litt om det store arbeidet som mange medlemmer i Historielaget bisto med, har jeg skrevet dette heftet med noe av det viktigste av det som blei utført for at Halle Mølle som i dag er en juvel folk i Brunlanes bør være stolte av.

Januar 2021,
Ivar Sølyst

En stor takk til Karl Grimnes for hjelpen jeg har fått til redigering, plassering av bilder og trykking. Han har også laget heftene.

Ivar Sølyst